

Židovský hřbitov v Úbočí

Lukáš Svoboda, Muzeum Karlovy Vary

V západní části Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les se nachází obec Úbočí, pro niž se dříve používal německý název Amonsgrün¹. Lze ji nalézt v půli cesty mezi Chebem a Mariánskými Lázněmi. Od Lázní Kynžvart, s nimiž byla během staletí úzce spjata, je vzdálena osm kilometrů severozápadním směrem. V písemných pramenech je ves poprvé zmiňována v roce 1360 v lenní knize leuchtenberského panství. V polovině 14. století zde na tvrzi sídlil Engelhart z Kynžvartu. Úbočí i s tvrzí zakoupil v roce 1373 Boreš z Oseka. O rok později získal císařské povolení ke stavbě nového hradu, který byl pojmenován Boršengrýn. V letech 1392 a 1395 vlastnil kynžvartské panství, tedy i místní hrad, královský podkomoří Zikmund Huller, kterému mu ho prodal Borešův syn. V roce 1395 ho vyměnil za hrad Orlík s Hynčíkem Pluhem z Rabštejna². Ten roku 1401 umírá a toto zboží připadá opětně k leuchtenberskému lénu. Ne však na dlouho, panství si pronajímá Jindřich z Plavna a ten ho poskytuje markraběti míšenskému³. Během první poloviny 1. poloviny 15. století rod pánů z Plavna dával zboží několikrát do zástavy, a tak hrad měnil rychle majitele. V roce 1452 měl hrad a obec ve vlastnictví Jindřich II. z Plavna. Neustále spory s městem Cheb vyvrcholily v srpnu toho roku, kdy byl hrad pod vedením Otty ze Sparnecku a Konráda z Reitenbachu chebským vojskem obležen. Útočníkům se podařilo po několika dnech hrad dobýt a zcela ho zničit⁴. Později byly zříceniny hradu použity v devatenáctém století jako stavební materiál na stavbu místního poplužního dvora⁵. Ke konci šestnáctého století Úbočí náleželo ke kynšperskému panství. Padesát let poté, v roce 1645, byla ves označována ještě jako loketské léno. V roce 1801 získal panství Kynžvart, a tím pádem i Úbočí, Franz Georg Karl von Metternich⁶.

Židé do vsi přišli pravděpodobně v první třetině 18. století. Toto tvrzení lze podložit dochovanou matrikou narozených se zápisy z let 1730 až 1840⁷. Kolik rodin tehdy v obci žilo, se doposud nepodařilo zjistit. Jisté však je, že se počet židovských obyvatel během několika desetiletí zvyšoval. V roce 1793 žilo v Úbočí již 12 rodin, z toho 2 vdovské. Jednalo se dohromady o 60 osob, včetně malých dětí. Otcové rodin si většinou na živobytí vydělávali obchodem, ale byl zde také revizor okresního ředitelství židovské daně v Praze, písař, učitel, porázeč dobytka a draslář. Jako přadlena, švadlena a pletařka zde působila vdova Eva Fischerin⁸. O padesát let později zde žije již 16 židovských rodin⁹. V druhé polovině 19.

¹ Nebo také Ammonsgrün či Amansgrün, Johann Gottfried SOMMER, Das Königreich Böhmen, Prag 1847, s. 284. Anton GNIRS, Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in den Bezirken Tepl und Marienbad, Augsburg 1932, s. 11.

² A. GNIRS, c. d., s. 11 - 12.

³ Georg WEIDL, Michl URBAN, Ludwig HAMMER, Heimatkunde des politischen Bezirkes Plan, Plan 1896, s. 513.

⁴ Jiří KLSÁK, Průvodce po významných archeologických lokalitách v Karlovarském kraji, Karlovarský kraj, Karlovy Vary 2007, s. 3

⁵ A. GNIRS, c. d., s. 12.

⁶ G. WEIDL, M. URBAN, L. HAMMER, c. d., s. 515.

⁷ Matrika začíná záznamem narození Wituse Frischla, který se narodil 12. března 1730 v Úbočí v domě čp. I. Otcem tohoto chlapce byl obchodník Markus Frischl. Matka Sara se za svobodna jmenovala Antschl a pocházela z Nového Sedliště (německy Neuzettlich). NA Praha, HBMA 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁸ Jan BOHÁČEK, Jan HÁLEK, Klára KUČEROVÁ, Vlasta MÁDLOVÁ: Soupis židovských rodin v Čechách z roku 1793 I., Loketský kraj, Boleslavský kraj, Budějovický kraj, Státní ústřední archiv v Praze 2002, s. 39 – 40.

⁹ Johann Gottfried SOMMER, Das Königreich Böhmen, Prag 1847, s. 284.

století mnoho obyvatel místní minority ze vsi odchází, proto také v devadesátých letech je tady registrováno jen 5 rodin¹⁰. Zdejší židovská náboženská obec byla zrušena na základě zákona z roku 1890¹¹. Na počátku minulého věku zde ještě žilo několik osob judaistického vyznání, ale od roku 1910 již nikdo. V té době byl Dolní Žandov nejbližší obcí s židovským obyvatelstvem¹². Ves je vzdálena od Úbočí jeden kilometr jihozápadním směrem.

Místní židovská komunita žila v západní části vesnice, kde se nacházelo sedmáct domů s římským číslováním. Tato část obce se nazývala „Judenstadt“¹³. V jihozápadním koutu obce vymezeného soutokem obecního potoka (německy Dorfabach) a Lipoltovského potoka (německy Weisenbach) stálo čtrnáct domů, včetně synagogy. Na císařském otisku se synagoga nachází na stavební parcele č. 22. Celková její výměra činila 41 sáhů čtverečních¹⁴, tedy 147,46 metrů čtverečních¹⁵. Synagogu vlastnila místní židovská obec, ve stavebním protokolu z roku 1841 není očíslovaná. Později se zřejmě označovala č. p. IX nebo také č. p. 9¹⁶. Postavena byla ke konci 18. století¹⁷, shořela společně s dalšími devíti budovami během požáru v židovské čtvrti v roce 1889. Po požáru byla opět postavena znovu. Od ledna roku 1897 se v Úbočí již žádné židovské bohoslužby nekonaly. Do majetku křesťanského vlastníka Michaela Pichla se bývalý úbočský templ dostal v roce 1902. Ve třicátých letech 20. století dům č. p. 117, který dříve sloužil jako synagoga, vlastnila Theresie Pichl¹⁸. Po roce 1960 byla zdevastovaná stavba zcela stržena¹⁹. Stejný osud postihl i ostatní domy, ve kterých v 18. a 19. století žila místní náboženská minorita.

Židovský hřbitov v Úbočí je od bývalé židovské čtvrti vzdálen jihozápadně dvě stě metrů. Rozkládá se uprostřed malého úvalu. Cesta k němu dodnes nevede přímo, ale je nutné obejít pahorek, na němž stával středověký hrad Boršengrýn. Úzká cesta vede mezi kopcem a rybníkem, který se nazýval Kuchateich²⁰ a býval součástí středověké fortifikace hradu²¹. Traduje se, že zemřelí a pozůstalí byli přes rybník převáženi pramicemi²². Nekropole je ohraničena kamennou zdí po celém svém obvodu. K její výstavbě byly použity pravděpodobně kameny z blízké ruiny hradu²³. Výška zdi v jeho západní části u vstupu dosahuje přes dva metry, naproti tomu na východní straně ční do výšky jednoho metru a její prostřední část je pobořena. Uprostřed je také rozpadlá jižní zeď. Do dnešních dnů se zde dochovalo 71 náhrobních kamenů a tři solitérní podstavce. Kameny se nachází především v jižní polovině hřbitova, jen několik jich zasahuje do severní části. Pochází z větší části z druhé poloviny 19. století. U šestapadesáti z celkového počtu náhrobků se podařilo zjistit jméno zemřelého. Nejstarší pochází z konce roku 1834 a označoval poslední místo spočinutí

¹⁰ G. WEIDL, M. URBAN, L. HAMMER, c. d., s. 511.

¹¹ Jan HEŘMAN, Židovské hřbitovy v Čechách a na Moravě, s. 27.

¹² Jiří FIEDLER, Encyklopedie židovských obcí, heslo Úbočí, soubor pdf, s. 3.

¹³ Moritz MANDL, Geschichte der Juden in Königswart, Hugo GOLD, Židé a židovské obce v Čechách v minulosti a v současnosti, Židovské nakladatelství, Praha 1934, s. 321.

¹⁴ Bauparzellen Protokoll der Gemeinde Amonsgrün 1841, NA Praha, Stabilní katastr č. 12.

¹⁵ Jeden sáh čtvereční je 3,5966 metrů čtverečních. Kolektiv autorů, Příruční slovník naučný IV. díl, Praha 1967, s. 5.

¹⁶ Jiří FIEDLER, c. d., s. 20.

¹⁷ A. GNIRS, c. d., s. 15.

¹⁸ Moritz MANDL, c. d., s. 321.

¹⁹ Blanka ROZKOKOŠNÁ, Pavel JAKUBEC, Židovské památky Čech, Historie a památky židovského osídlení Čech, Brno 2004, s. 398.

²⁰ G. WEIDL, M. URBAN, L. HAMMER, c. d., s. 511.

²¹ Jiří Klsák, c. d., s. 3

²² Karin KAHANCOVÁ, Radovan KODERA, Iva STEINOVÁ, Židovské hřbitovy západních Čech, 2. část, Pěší zóna č. 6, Praha 2000, s. 34.

²³ G. WEIDL, M. URBAN, L. HAMMER, c. d., s. 511.

paní Šprincl, jež bývala manželkou jistého Šimeona Leiba z Úbočí²⁴. Z počátku 20. století pochází náhrobek označený dokumentačním číslem 63. Jedná se o dvojhrob chlapce Wilhelma Rosenberga a dívenky Josefíny Rosenberger²⁵. Tento náhrobní kámen se nalézá v desáté řadě v jihozápadní části nekropole, od jižní zdi je vzdálen jeden metr.

K založení této nekropole došlo asi na přelomu třicátých a čtyřicátých let 19. století. Současná česká odborná literatura nejčastěji uvádí rok 1841²⁶. Starší německá vlastivědná publikace předpokládá zřízení hřbitova již v roce 1837²⁷. Z výsledku dokumentace je znám nejstarší nalezený náhrobní kámen z počátku roku 1834. Pozemek pro účely pohřbívání byl zřejmě zakoupen a upraven o několik let dříve než, se předpokládalo. Matrika zemřelých sice pochází z let 1783 až 1840²⁸, ale informace o místě pohřbívání zemřelých tam zcela chybí. Tento údaj se nachází až v mladší matrice z let 1841 až 1894²⁹. Dříve se pravděpodobně ostatky úbočských židovských obyvatel pochovávaly na nedalekém hřbitově v tehdejší obci Kynžvart³⁰, nebo možná i v Malé Šitboři, či v Kynšperku nad Ohří. Pozemek č. 1076, kde se hřbitov nachází, patřil v roce 1841 místní židovské obci. Celková jeho výměra činila 409 sáhů čtverečních³¹, tedy 1471 metrů čtverečních. V druhé polovině 19. století se zde uskutečnilo podle matriky na 132 pohřbů³². Počet však mohl být vyšší, protože některé pohřby mohly být zapsány i v jiných matrikách, než pouze v té, která byla vedena pro místní obec. Před zabráním československého pohraničí německou armádou patřil hřbitov pod správu židovské obce v Mariánských Lázních³³. Po druhé světové válce zůstal opuštěn a postupně chátral. Některé náhrobky z něj zmizely a další byly násilně povaleny. Do důstojné podoby se dostal až v roce 2005, kterou mu dali členové německé dobrovolnické organizace Aktion Sühnezeichen vedení panem Dietrichem Erdmannem. Od konce roku 2005 Muzeum Karlovy Vary pořizovalo každý rok fotodokumentaci, podle níž se nyní zpracovává studie hřbitova. Ve spolupráci s J. A. Haidlerem se podařilo získat opisy náhrobních textů a následně je pak přeložit z hebrejštiny a němčiny do českého jazyka. V současné době vlastní hřbitov obec Dolní Žandov³⁴.

K názorné ukázce náhrobních nápisů se zde předkládá osm náhrobků. K tomuto účelu byly vybrány ty stély, jež jsou zajímavé z hlediska svého stáří, jazykové odlišnosti, vytríbeného zpracování, nebo ty, na nichž jsou uvedena jména významných místních osobností (či jejich příbuzných). K nim jsou dále připojeny informace o zemřelých, které byly nalezeny v odborné literatuře, nebo v archivních spisech.

²⁴ Tento náhrobek je označen číslem 29 a nachází se ve třetí řadě v jihovýchodní části hřbitova. Tato žena v měsíci morchešvanu 595 malého počtu, tedy v rozsahu od 3. listopadu do 2. prosince roku 1834. Doposud nebyla nalezena v úbočské matrice zemřelých.

²⁵ Wilhelm zemřel teprve jako sedmi měsíční 1. dubna 1901 a Josefína skonala v nedožitém roce a půl svého života 11. června 1903.

²⁶ B. ROZKOŠNÁ, P. JAKUBEC, c. d., s. 399.

K. KAHANCOVÁ, R. KODERA, I. STEINOVÁ, c. d., s. 34.

²⁷ WEIDL, M. URBAN, L. HAMMER G. Weidl, M. Urban, L. Hammer, c. d., s. 511.

²⁸ NA, Praha, HBMa 2220, Matrika zemřelých 1783 – 1840.

²⁹ NA, Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

³⁰ Tato obec se dříve nazývala německy Königswart, v současné době se používá název Lázně Kynžvart.

³¹ Grundparzellen Protokoll der Gemeinde Amonsgrün 1841, NA Praha, Stablní katastr č. 12.

³² Poslední spočinutí zde našli lidé z Dolního Žandova (Sandau), Staré Ovcárny u Dolního Rychnova (Schäfferei bei Falkenau), Oldřichova (Ulrichsgrün), Aše (Asch), Chebu (Eger), Úšovice (Auschowitz) a Podlesí (Markusgrün). Jednalo se o osoby příbuzensky spojené z místní minoritní obcí. NA, Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

³³ J. HEŘMAN, c. d., s. 27.

³⁴ <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberParcelu.aspx>

Náhrobek č. 5 nese jméno Henriety Kohn, manželky úbočského řeznického mistra a matrikáře Leopolda Kohna. Paní Henrieta pocházela z Kynžvartu z rodiny Markuse Wollnera, který se svou ženou Sarou, rozenou Ernst, žil v domě č. p. 4. Do svazku manželského vstoupila s Leopoldem Kohnem 12. srpna 1840 v kynžvartské synagoze. Nevěště v té době bylo osmatřicet let a jejímu ženichovi o jedenáct roků méně. Ženich Leopold Kohn byl synem Abrahama Kohna a jeho choti Ley³⁵. V letech 1841 až 1850 se jim narodilo pět dětí, tři v domě č. p. 63 (Maxmilian – 25. 5. 1841, Albert – 5. 2. 1843 a Emilie – 3. 3. 1845) a dvě v domě č. p. 69 (Herman – 18. 12. 1846 a Ernst – 3. 3. 1850)³⁶. Paní Henrietta Kohn zemřela v sedm hodin ráno 2. června 1874 v Žandově. Pohřbena byla o dva dny později. Podle matriky byla úředně hlášena v úbočském domě č. p. 69. Ve věku 64 let podlehl infarktu³⁷. Záznam o úmrtí jejího chotě nebyl v matrice zemřelých pro obec Úbočí nalezen. Dům čp. 69, kde byla paní Henrieta Kohn úředně přihlášena, se nalézal uprostřed vsi na stavební parcele č. 52 na levém břehu obecního potoka. Celková výměra domku činila 21 sáhů čtverečních. Vlastníkem objektu byl v roce 1841 Josef Buberl³⁸. V letech 1859 – 1860 tento dům vlastnil Leopold Kohn³⁹. Na císařském otisku je označen jako spalný. Dům č. p. 63, kde se narodily první tři děti manželů Leopolda a Henriety Kohnových, se nacházel v západní části obce na stavební parcele č. 13. Celková výměra stavení činila 105 sáhů čtverečních. V roce 1841 vlastnil dům Michl Maier⁴⁰. Na císařském otisku je označen jako spalný.

Náhrobek č. 11 je věnován památce pana Eliase Reichla. Jedná se o mohutnou stělu s dodnes dobře čitelným nápisem. Muž, který je zde uveden, se narodil 15. srpna 1773⁴¹ v domě čp. I v Úbočí. Jeho otec Simon Reichl byl místním obchodníkem. Matka Juditha, rozená Löw⁴², pocházela z Kamenice⁴³. Jejími rodiči byli Moises Löw a jeho manželka Scharlotta z Bečova⁴⁴. O dvacet let později je pan Elias uveden spolu s matkou a svými třemi sourozenci v soupise židovských rodin. V té době již vdova⁴⁵ Judith Reichlin vlastnila v Úbočí dům čp. 4. Tam také bydlela se svým prvorozeným synem Moisesem, druhorozeným Eliasem, třetím synem Josephem a dcerou Julií. Na živobytí si vydělávala obchodem⁴⁶. Dne 18. června 1804 se Elias Reichl ve věku třiceti let oženil s dvaadvacetiletou Rosinou Heinsfurth z Drmoulu. Její rodiče se jmenovali Löw a Juditha Heinsfurthovi. Pan Elias byl tou dobou úředně hlášen v úbočském domě č. p. I⁴⁷. Manželka Rosina⁴⁸ zemřela 10. února

³⁵ NA Praha, HBMa 2222, Matrika oddaných 1840 – 1854.

³⁶ NA Praha, HBMa 2218, Matrika narozených 1840 – 1884.

³⁷ Herzlähmung, NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

Německý výraz Herzlähmung se používal pro označení infarktu neboli ischemické choroby srdeční. Boleslav LUTONSKÝ, Jaroslav ČERNÝ: Latinsko – německo – český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy, s. 68.

³⁸ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

³⁹ J. FIEDLER: c. d., s. 19.

⁴⁰ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁴¹ Číslice v matrice narozených vypadá spíše jako současné písmeno „z“ než číslice „3“ nebo „2“. NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁴² NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných, 1769 – 1835.

⁴³ Steinbach, NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁴⁴ Petschau, NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁴⁵ Pan Simon Reichl zemřel 14. prosince 1788 v domě čp. III. Ve věku 73 let zemřel na sešlost stářím. NA Praha, HBMa 2220, Matrika zemřelých 1783 – 1840.

⁴⁶ J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, K. KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 40.

⁴⁷ NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných, 1769 – 1835.

⁴⁸ Kolem roku 1808 se jim měla narodit dcera Judith, která se 5. listopadu 1834 provdala za Moise Steinerja (Náhrobek č. 1 Moise Steinerja a náhrobek č. 3. Judith Steiner.)V úbočské matrice narozených se však nenachází záznam o žádném jejich potomkovi. Jen je zde uvedeno narození manželského syna Salomona Reichla z 12. ledna 1808, jehož matkou by měla být, ale druhá manželka Sara, rozená Pamperl. Ta se však stala jeho zákonnou chotí až na podzim roku 1810. Není však jisté, zda se Salomon Reichl opravdu narodil v roce 1808,

1810 v domě č. p. I. Ve věku 28 let podlehl břišnímu tyfu⁴⁹. Po druhé do svazku manželského vstoupil šestatřicetiletý Elias Reichl se Sarou Pamperl ze Stráže⁵⁰ v roce 1810. Nevěstin otec byl obchodník Izack Pamperl. Její matka se jmenovala Juditha a pocházela ze Stráže. V té době Elias Reichl žil v úbočském domě č. p. III⁵¹. Manželům Eliasovi a Saře Reichlovým se dohromady narodilo devět dětí. Pět z nich přišlo na svět v domě č. p. I. (Barbara – 12. 9. 1812, Moises/Moritz – 15. 12. 1817, Hanna – 10. 2. 1820, Markus – 29. 10. 1821, Felix – 15. 10. 1824) a čtyři se narodily v domě č. p. 85 (Theresia – 15. 10. 1825, syn David – 4. 6. 1828, Samuel – 13. 2. 1831, Ignatz – 3. 8. 1832)⁵². Dům č. p. IV, který v roce 1793 vlastnila matka pana Eliase Judith Reichlin, se nacházel v západní části obce na stavební parcele č. 25 v blízkosti místní synagogy. Celková výměra objektu byla 58 sáhů čtverečních. V roce 1841 dům společně vlastnili Hermann Rindskopf a Josef Rindskopf⁵³. Na císařském otisku je označen jako nespalný. Dům č. p. III, ve kterém Elias Reichl bydlel v době sňatku se Sarou Pamperl, stál v západní části obce na stavební parcele č. 27 naproti synagoze. V roce 1793 dům patřil Levi Plochovi a Nephtalimu Guttmanovi⁵⁴. Ve čtyřicátých letech 19. století byli jeho majiteli Aron Reichl a Josef Reichl. Stavení mělo celkovou výměru 45 sáhů čtverečních⁵⁵. Na císařském otisku je označen jako spalný. Dům čp. I v Úbočí, v němž se narodilo několik dětí Eliase Reichla a jeho manželky Sary, se nalézal v západní části obce na stavební parcele č. 19 a navazoval na jižní roh synagogy. Celková výměra tohoto objektu činila 58 sáhů čtverečních⁵⁶. V devadesátých letech 18. století společně vlastnili dům Veit Schornstein a Löw Heimsfurth⁵⁷. Pan Elias Reichl a Joachim Schornstein byli jeho vlastníky v roce 1841⁵⁸. Na císařském otisku je označen jako spalný. Dům č. p. 85, kde pan Elias zemřel, stál v západní části obce na stavební parcele č. 15 na pravém břehu obecního potoka. Rozloha domu byla 90 sáhů čtverečních. Pan Elias Reichl toto stavení měl v osobním držení⁵⁹. Tento dům po jeho smrti zdědila jeho manželka a pak jeho syn David⁶⁰. Na císařském otisku je označen jako nespalný.

Náhrobek č. 12 je opět velká maceva, jež nese jméno paní Sary Reichl, manželky pana Eliase Reichla, uvedeného na náhrobku č. 11. Zemřela v jednu hodinu po poledni 11. srpna 1862 v domě č. p. 85 v Úbočí ve věku 71 let. Za příčinu jejího úmrtí byla stanovena sešlost stářím⁶¹.

Náhrobek č. 17 označuje hrob úbočského kantora a šocheta⁶² Isacka Schimerla. Ve zdejší obci působil v letech 1848 až 1857⁶³, původně pocházel z Kostelní Břízy⁶⁴. Jeho otec se

---

jelikož v úředním záznamu je hned pod tímto rokem napsán i letopočet 1812. Který z nich platí, se doposud nepodařilo zjistit.

⁴⁹ Nervenfieber, NA Praha, HBMa 2220, Matrika zemřelých 1783 – 1840.

⁵⁰ Neustadl, NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných, 1769 – 1835.

⁵¹ NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných, 1769 – 1835.

⁵² NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁵³ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁵⁴ J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, K. KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 40.

⁵⁵ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁵⁶ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁵⁷ J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, Klára KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 40.

⁵⁸ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁵⁹ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁶⁰ J. FIEDLER: c. d., s. 11.

⁶¹ Altersschwäche, NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

⁶² Šochet je vyskolený muž provádějící šchitu, rituální porážku zvířat, jež jsou povolena biblickými předpisy. Jen takové maso mohou požívat věřící Židé. Tento rituál smí vykonávat jen zbožný Žid, který ovládá všechny náležitosti s ní spojené. Helena PAVLINCŮVÁ, Břetislav HORYNA, Judaismus, křesťanství a islám, Olomouc 2003, s. 200.

⁶³ J. FIEDLER: c. d., s. 19

jmenoval Abraham Schimerl. Ve svých devětačtyřiceti letech se oženil s pětačtyřicetiletou Johannou Häzpher z Všerub⁶⁵ u Plzně. Novomanžele oddal 22. října roku 1849 v synagoze v Úbočí Simon Heinsfürth. V době sňatku pan Isak Schimerl žil v úbočském domě č. p. 9⁶⁶. Manželka pana Isacka Johanna Schimerla zemřela rok a půl po svatbě. Stalo se to v jedenáct hodin v noci 31. ledna 1851 v obecním domě⁶⁷. Pohřbena byla 2. února na hřbitově v Úbočí. Podle úředního zápisu skonala ve věku 50 let⁶⁸. Za příčinu jejího úmrtí byl označen zánět tlustého a tenkého střeva⁶⁹. Pan Isack Schimerl zemřel šest let po své choti. Smrt ho zastihla v jedenáct hodin v noci 1. března roku 1857⁷⁰ v Úbočí v domě č. p. I. Následujícího dne bylo jeho tělo ohledáno a 3. března pohřbeno. Ve věku 58 let podlehl jaterní chorobě⁷¹. Dům čp. I v Úbočí, kde zemřel Isack Schimerl, stál v západní části obce na stavební parcele č. 19. Stavení mělo celkovou rozlohu 58 sáhů čtverečních⁷². V roce 1793 dům vlastnil Veit Schornstein a Löw Heimsfurth⁷³. V roce 1841 byl tento objekt ve společném držení Eliase Reichla a Joachima Schornsteina⁷⁴. Na císařském otisku je dům označen jako spalný.

Náhrobek č. 29 paní Šprincl, manželky pana Šimeona Leiba, lze považovat za nejstarší náhrobek na úbočském hřbitově. Tato žena zemřela 28. morchešvanu roku 595 malého počtu, tedy 30. listopadu 1834. Doposud ale nebyla nalezena v úbočské matrice zemřelých.

Náhrobek č. 37 byl věnován panu Simonu Heinsfurthovi, rabínu z obce Labuť u Tachova⁷⁵, který vykonával svou činnost v Lomničce a v Drmoulu⁷⁶. V Úbočí působil již jako rabín na odpočinku⁷⁷. Tam také žil v devadesátých letech 18. století se svými rodiči. Byl třetím synem místního obchodníka Löwa Heinsfurtha⁷⁸ a jeho manželky Judith. Otec v Úbočí vlastnil polovinu domu č. p. 1. Ačkoliv si na živobytí vydělával obchodem, vykonával také funkci učitele a v Kynžvartu dělal písaře⁷⁹. Pan Simon Heinsfurth zemřel v osm hodin ráno 9. února roku 1853 v Úbočí v domě č. p. VI. Následujícího dne byly jeho ostatky ohledány a pohřbeny 11. února. Ve věku 60 let podlehl na zánět pohrudnice s výpotkem⁸⁰. Dům čp. VI v Úbočí, ve kterém pan Simon Heinsfurth zemřel, se nacházel uprostřed židovské čtvrti na stavební parcele č. 20. Celková jeho rozloha činila 29 sáhů čtverečních. V roce 1841 vlastnil

---

⁶⁴ Kirchenbirg, NA Praha, HBMa 2222, Matrika oddaných 1840 –1854.

⁶⁵ Její věk se s údajem z matriky oddaných neshoduje o tři roky.

⁶⁶ NA Praha, HBMa 2222, Matrika oddaných 1840 –1854.

⁶⁷ Gemeindshaus, NA Praha, HBMa 2222, Matrika zemřelých 1841 –1855.

⁶⁸ Její věk se s údajem z matriky oddaných neshoduje o tři roky.

⁶⁹ Gedärmentzündung, NA Praha, HBMa 2222, Matrika zemřelých 1841 –1855.

⁷⁰ Datum na náhrobku v hebrejštině a němčině souhlasí s úředním zápisem. Dne 5. adaru 617 malého počtu byla neděle 1. března 1857.

⁷¹ Jednalo se o ztvrdnutí jater (Leberverhärtung). NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

⁷² NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁷³ J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, K. KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 39

⁷⁴ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841

⁷⁵ NA Praha, HBMa 2222, Matrika zemřelých 1841 – 1855.

J. FIEDLER: Encyklopedie židovských obcí, heslo Lomnička, soubor pdf. s. 4.

⁷⁶ J. FIEDLER: Encyklopedie židovských obcí, heslo Úbočí, soubor pdf. s. 7.

J. FIEDLER: c. d., heslo Lomnička, s. 4.

⁷⁷ Rabiner aus Labant B. K. Tachau g. B. Tachau emiriter zu Amonsgrün. NA Praha, HBMa 2222, Matrika zemřelých 1841 – 1855.

⁷⁸ Také psaného jako Heimsfurth. Další děti se jmenovali Emanuel, Joseph, Anna a Rachel. J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, K. KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 39.

⁷⁹ J. FIEDLER: c. d., heslo Úbočí, s. 7.

J. BOHÁČEK, J. HÁLEK, K. KUČEROVÁ, V. MÁDLOVÁ: c. d., s. 39.

⁸⁰ Brustwassersucht, NA Praha, HBMa 2222, Matrika zemřelých 1841 – 1855.

společně tento objekt Wolfgang Heinrich a Salomon Fischer⁸¹. Dům je na císařské otisku označena jako nespalný.

Náhrobek č. 49 má jako jediný na úbočském hřbitově text v dialektu zvaném judendeutsch. Označuje hrob paní Anny Fischer, která zemřela 16. ledna 1857. Paní Anna byla manželkou již zemřelého Salomona Fischera. Úředně byla evidována v Úbočí v domě čp. VI. Ve věku 64 skonala na tuberkulózu⁸². Narodila se 25. září 1798 v domě č. p. VI v Úbočí, jako dcera obchodníka Seligmána Heinricha (náhrobek č. 27) a Cecilie z Města Touškov, dcery obchodníka Wolfa a jeho ženy Hanny⁸³. Podle úbočské matriky oddaných zřejmě vstoupila do svazku manželského 13. dubna 1831 se Salomonem Fischerem jako Zopfianna Heinrichin. Oběma novomanželům bylo tehdy dvaatřicet let. Ženich Salomon žil v úbočském domě čp. II a byl synem Davida Fischera⁸⁴ a jeho manželky Rebeky⁸⁵, rozené Krauß z Cebivi⁸⁶. Nevěsta Zopfianna se narodila v Úbočí v domě č. p. VI. Jejími rodiči byl Seligman Heinrich a jeho žena Mina Hofmann⁸⁷, která pocházela z Úlic⁸⁸. Oddávajícím rabínem při tomto sňatku byl Isak Pereles z Bečova⁸⁹. Manželům Salomonovi Fischerovi a jeho manželce Zopfianně, rozené Heinrichin, se narodila čtyři dítky (David⁹⁰ – 10. 3. 1832, Charlotta – 1834⁹¹, Margaretha⁹² – 4. 9. 1837 a Barbora – 15. 1. 1834). Všechny děti se narodily v úbočském domě čp. VI⁹³. Manžel paní Anny Salomon Fischer zemřel ve čtyři hodiny odpoledne 31. března 1850. Familiant Salomon Fischer skončil ve věku 50 let na úbytě. Pan Salomon Fischer byl v roce 1841 spoluvlastníkem úbočského domu č. p. VI. Stavení stálo uprostřed židovské čtvrti na stavební parcele č. 20. Celková jeho rozloha činila 29 sáhů čtverečních. Druhým majitelem byl Wolfgang Heinrich⁹⁴. Dům je na císařském otisku označen jako nespalný.

Náhrobek č. 54 vyrobil kameník pan B. Kočandrle z Přeštic, jak je uvedeno ve spodní části na jeho levé straně. Je to tak jediný kámen, který je tak na místní nekropoli označen. Stéla uvádí jméno pana Markuse Reichla, jenž zemřel v poledne 14. srpna 1892 v blízké obci

---

⁸¹ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

⁸² NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1840 – 1894.

⁸³ NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁸⁴ Pan David Fischer zemřel 21. června 1824 v Úbočí v domě čp. II ve věku 52 let. NA Praha, HBMa 2220, Matrika zemřelých 1783 – 1840.

⁸⁵ Paní Rebeka Fischer (Fischerin) zemřela 22. prosince 1834 v domě čp. II ve věku 70 let na vodnatelnost (Wassersucht). NA Praha, HBMa 2220, Matrika zemřelých 1783 – 1840.

⁸⁶ Zebau, NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných 1769 – 1835.

Salomon Fischer se narodil 18. června roku 1799 v Úbočí v domě čp. II. Otec David Fischer byl místním obchodníkem. Matka Rebeke se jmenovala za svobodna Krauß a pocházela z Cebivi (Zewau) jako dcera Isaka Krause a jeho choti Schindl původem z Donich Kozolup (Unterkosolup). NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁸⁷ Podle stáří nevěsty Zopfianny a jména jejího otce lze ji považovat za Annu Heinrich. Veškeré nepřesnosti týkající se její matky se také nacházejí v záznamech, týkající se jejího otce Seligmána Heinricha. Dá se předpokládat, že v té době používala jiné jméno, než které dostala po svém narození a jež se pak objevuje v zápise o její smrti.

⁸⁸ Ullitz, NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných 1769 – 1835.

⁸⁹ Petschau, NA Praha, HBMa 2219, Matrika oddaných 1769 – 1835.

⁹⁰ U jeho jména je vyznačen křížek, zřejmě znamená úmrtí. Podle toho se lze domnívat, že se chlapec narodil mrtvý nebo záhy po porodu zemřel. NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁹¹ V úředním zápise je u jména její matky Zopfianny Heinrichin v závorce napsáno jméno Anna. NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁹² V matrice je její matka zapsána jako Anna Heinrichin, dcera Seligmána Heinricha a jeho ženy Miny, rozené Hofmann z Úlic. NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁹³ NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁹⁴ NA Praha, Sk 12, Bauparzellen Protocoll der Gemeinde Amonsgrün 1841.

Podlesí⁹⁵ v domě čp. 29. Obchodník Markus Reichl zemřel ve věku 72 let na sešlost stáří⁹⁶. Narodil se 29. října 1821 v úbočském domě č. p. I jako syna Eliase Reichla a jeho manželky Sary (viz náhrobky č. 11 a 12), rozené Pamperl ze Stráže⁹⁷. Ve svých devětadvaceti letech vstoupil 10. září 1851 do svazku manželského s osmadvacetiletou Wilheminou Bloch⁹⁸. Nevěsta pocházela z místní obce a jejími rodiči byli Zacharias a Amalia Blochovi. Novomanžele oddal ve zdejší synagoze rabín Simon Heinsfurt⁹⁹. V úbočských matrikách narozených nebyl nalezen žádný záznam o narození potomků manželů Markuse a Wilheminy Reichlových.

---

⁹⁵ V blízké obci Podlesí (německy Markusgrün) byl pan Markus Reichl také úředně evidován. NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

⁹⁶ NA Praha, HBMa 2221, Matrika zemřelých 1841 – 1894.

⁹⁷ NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840.

⁹⁸ Dne 10. října 1822 narodila v domě čp. II. Maria Anna Bloch (Blochin), dcera Zachariase Blocha a jeho manželky Amalie, rozené Heller z Lázní Kynžvart (Königswart). Pravděpodobně se jedná o dívku, která byla později provdána za pana Markuse Reichla jako Wilhemina Bloch. NA Praha, HBMa 2217, Matrika narozených 1730 – 1840. NA Praha, HBMa 2222, Matrika oddaných 1840 – 1854.

⁹⁹ NA Praha, HBMa 2222, Matrika oddaných 1840 – 1854.

Náhrobek č. 5 – Henriete Kohn

תברך מנשים הענדל אשת כהר"ר
פאלק קאהן היתה אשת חיל בה
בטה לב בעלה גמלה טוב ותעש'
בחפץ כפה היתה כעניות סוהר רב
ממרחק לחמה ולנתן טרף
לביטה נפטרת ביו ה' ביום י"ז סיון
תרל"ד תנצב"ה

HENRIETE KOHN 2. JUNI 1874

Mezi ženami požehnaná paní Hendl,
manželka váženého pana
Falka Kohna. Byla to žena šlechtná (1)
v níž důvěřovalo srdce jejího muže, konala
dobro
přející dlaní. Bývala jako kupecké lodí,
zdálky přinášela dostatek chleba, aby
uživila
svoji domácnost. Zemřela ve čtvrtek 17.
sivanu
634. Buď její duše svázána ve svazku
života.

HENRIETE KOHN 2. června 1874

Náhrobek č. 5 je umístěn v první řadě v jihovýchodní části hřbitova, vzdálen dva metry od východní zdi. Náhrobní kámen má rozměry 90 x 61 x 15 centimetrů. Horní část je uprostřed zakončena mírným obloukem. Strany náhrobku jsou dovnitř skoseny k oblouku a dosahují do dvou třetin výšky oblouku. Text je na některých místech porušen erozí kamene, jež znesnadňuje jeho četbu. Písmo v hebrejštině i němčině je neprofesionálně provedeno (vytesáno).

Poznámky k překladu textu na náhrobku:

(1) Rút 3:11 „Protož nyní, dcero má, neboj se; vše, čehož žádáš, učiním tobě, nebo vít' všecko město lidu mého, že jsi ty žena šlechtná.“¹⁰⁰ „Už se neboj, má dcero! Udělám pro tebe všechno, oč si říkáš. Všechn můj lid v bráně ví, že jsi žena znamenitá.“¹⁰¹

¹⁰⁰ Bibli Svatá, To jsou všechna svatá písma Starého i Nového Zákona podle vydání Kralického z let 1579 – 1593.

¹⁰¹ Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad.

יום א'
כ"ח מנחם אב
תר"ט לפ"ק
פ"ג
אליהו זכרונו לטובה נטמן תחת זאת המצבה
ה"ה איש הישר בנדיבים והלך בדרך טובים
וכל מעשיו היו כבושר ובה' דבק נופשו כיושר
לבועלה לשמים לדבק באלהים חיים ה"ה
רבי אליהו
בן ר' שמעון רייבל מאמאנסגרין תנצב"ה

Hier schlümmert Herr Elias Reichl geboren im Jahre 1773 zu Amonsgrün, gestorben am 27. August 1848, betrauert von seiner Gattin und Kindern denen er ein treuer Gatte und zärtlicher Vater war. Sanft ruhe seine Asche

V neděli
28. menachemu avu
609 malého počtu.
Zde je uložen
Eliáš, blažené památky je pohřben pod tímto náhrobkem
muž ryzí mezi ušlechtilými a kráčejšími cestami
dobra,
všechny jeho skutky byly řádné, a v Hospodina
upřímně doufal celou svou bytostí,
proto se povznesl k nebesům, aby přilnul
živému Bohu, byl to pan Eliahu,
syn Šimeona Reichla z Úbočí. Buď jeho duše
svázána ve svazku života.

Zde odpočívá pan Elias Reichl, narozený v roce 1773 v Úbočí, zemřel 27. srpna 1848, želen svou manželkou a dětmi, jimž byl věrný manžel a něžný otec. Tichý pokoj jeho popelu.

Náhrobek č. 11 se nachází ve druhé řadě v jihovýchodní části hřbitova, od jižní zdi je vzdálen necelý jeden metr. Rozměry této stély jsou 163 x 80 x 22 centimetrů. Horní část je uprostřed zakončena ostrým lomeným štítem, který je lemován prolamovanou úzkou obrubou. Vně štítu je datace úmrtí zesnulého v hebrejštině. Po stranách štítu jsou malé oblé výstupky s úzkou obrubou a reliéfními vlnitými ornamenty. Část náhrobku, kde se nachází text, je od štítu a výstupků oddělena desetacentimetrovou prolamovanou římsou širokou 80 centimetrů. Prostřední část s reliéfně zkříženými ratolestmi a textem je vysoká 96 centimetrů a široká 70 centimetrů. Bilingvní text je na několika místech poškozen erozí kamene, zvláště německý nápis nelze zcela přečíst. Spodní část náhrobku je mírně zkoseně rozšířena na 80 centimetrů a její výška dosahuje 23 centimetrů. Na levé i pravé straně náhrobku je vyobrazena reliéfní podoba nože nebo dýky.

פ"ט
האשה היקרה מרת חי' שרה בת יצחק
מנשעל
ואשת הקצי המפורסם רב אלהו רייבל ז"ל
מא"גריין
נפמרת ביום ג' י"ז מנחם אב תרכ"ב לפ"ק

.....
.....
.....

**Hier schlummert Frau Sali Reichl, Gattin
des Elias Reichl. Sie verliess das
Zeitliche im 74. Lebensjahre am 11. August
1862, betrauert von den Kindern denen
sie eine zärtliche Mutter war.
Sanft ruhe ihre Asche**

Zde je uložena
žena vzácná, paní Chaja Sara, dcera Jicchaka
Minschla,
a manželka vynikajícího učence pana Elihu
Reichla, ať je jeho památka k požehnání,
z Úbočí.
Zemřela v úterý 17. menachemu avu 622
malého počtu.

.....
.....
.....

**Zde odpočívá paní Sali Reichl, manželka
Eliase Reichla. Opustila
tento svět v 74 letech života 11. srpna
1862, oplakávána dětmi, jimž
byla něžnou matkou.
Tichý pokoj jejímu popelu.**

Náhrobní kámen č. 12 se nachází jako druhý náhrobek ve čtyřčlenné skupince náhrobků č. 11 – 14 v jihovýchodní části hřbitova. Stéla má rozměry 170 x 69 x 16 centimetrů. Horní část náhrobku je uprostřed zakončena ostrým lomeným štítem, jenž je lemován úzkou obrubou. Vně štítu je trojúhelník s reliéfní zkratkou „פ"ט“. Kolem trojúhelníku jsou znázorněny reliéfní paprsky. Po stranách štítu jsou oblé výstupky s reliéfními ornamenty. Pod štítem a výstupky je rozšířená prolamovaná římsa úzká 10 centimetrů a široká 78 centimetrů. Prostřední část je dlouhá 117 a široká 69 centimetrů. Pod římsou jsou zobrazeny reliéfní zkřížené ratolesti. Bilingvní text je značně poškozen erozí kamene, která neumožňuje jeho četbu. Prostřední část náhrobku je naspodu po stranách zakončena rozšířenými patkami. Podstavec náhrobku úzký 6 centimetrů a široký 78 centimetrů. Na levé i pravé straně náhrobku je vyobrazena reliéfní podoba nože nebo dýky.

פ"נ
איש נאמן רוח ויקר ב'
במעשיו הרר יצחק שימ
מערל ז"ל נפטר ביום ה' לחד
אדר תרי"ז לפרט קמן
הוא היה שיג' ומלמד תינוקות
הקק אמנסגרין באמת ובלב
שלם בלי פגע היה עומד על
משמרתו ולמד תורת אמת
עם ילדי שעשועים ושלם ה'
משכרתו וירחם על אשתו ועל
בניו הנעזבים = תנצבה

**Isack Schimmerl, 57 Jahren
alt starb am 1. März 1857**

Zde je uložen
muž věrného ducha a ryzích
činů, vážený pan Jicchak Schim-
merl, ať je jeho památka k požehnání. Zemřel 5.
adaru 617 malého počtu.
On byl učitel dětí
svaté obce Úbočí a v pravdě v srdci bezúhonném
stával a vykonával svoji
funkci a učil ty rozkošné děti Nauku Pravdy,
za což mu Hospodin splatí (1)
jeho mzdu a smiluje se nad jeho opuštěnou
manželkou
a dětmi. Buď jeho duše svázána ve svazku
života.

**Isack Schimmerl, v 57 letech
stáří zemřel 1. března 1857**

Náhrobní kámen č. 17 se nachází ve druhé řadě v jihovýchodní části hřbitova. Maceva je o rozměrech 78 x 42 x 12 centimetrů. Horní je uprostřed ukončena dvacetimetrem obloukem, po jehož stranách jsou malé plochy. Horní část náhrobku je poškozena erozí kamene, která znesnadňuje jeho četbu.

Poznámky k překladu textu na náhrobku:

(1) Žalm 19:3 „Zdali Efraim jest mým synem milým, aneb dítě velmi milostné? A však jakž jsem mluvil proti němu ustavičně se vždy na něj rozpomínám. Pročež pohybují se vnitřnosti mé příčinou jeho; jistě žeť se slituji nad ním, dí Hospodin.“¹⁰² „Což je mi Efraim syn tak drahý, dítě mého potěšení? Kdykoli však o něm mluvím, znovu a znovu si ho připomínám. Proto je mé nitro nad ním zneklidněno. Slituji, slituji se nad ním, je výrok Hospodinův.“¹⁰³

¹⁰² Bibli Svatá, To jsou všechna svatá písma Starého i Nového Zákona podle vydání Kralického z let 1579 – 1593.

¹⁰³ Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Ekumenický překlad.

Náhrobek č. 29 – paní Šprincl, manželka Šimenona Leiba

ב"ח חשון	28. chešvan.
פ"ט	Zde je uložena
מ' שפרינצל עה	paní Šprincl,
אשת רב שמעון ליב	manželka pana Šimenona Leiba
א"ג נפטרת בחדש	z Úbočí, zemřela v měsíci
מרחשון תקצ"ה ל'	morchešvanu 595 malého počtu.
תנצב"ה	Bud' její duše svázána ve svazku života.

Náhrobní kámen č. 29 je umístěn ve třetí řadě v jihovýchodní části hřbitova. Stéla o rozměrech 63 x 44 x 12 centimetrů je uprostřed zakončena obloukem, který sahá do třetiny náhrobku. Po jeho stranách jsou malé dvoucentimetrové plošky. Text je narušen erozí kamene, jež znesnadňuje jeho četbu.

Náhrobek č. 37 – Simon Heinsfurt

יום שני לחדש
אדר ראשון תרי"ג ל'
פ"ט
איש תמים צדיק ..... הרב
והרר שמעון היינספורט רב בק"ק
שמיינגרוב נפטר בשם טוב בהנל
.....
.....
.....
תמצב"ה

Den druhý měsíce
adaru prvního 613 malého počtu.
Zde je uložen
Muž bezúhonný, spravedlivý, pan
vážený Šimeon Heinsfurt, rabín svaté obce
Lomnička. Zemřel v dobrém jméně, jak je
uvedeno výše.
.....
.....
.....
Buď jeho duše svázána ve svazku života.

Náhrobek č. 37 se nachází ve čtvrté řadě v jihovýchodní části hřbitova. Stéla má rozměry 95 x 51 x 13 centimetrů. Horní část je ukončena obloukem, sahajícím do jedné čtvrtiny kamene. Po stranách oblouku jsou dvě centimetrové plošky. Text je narušen erozí kamene, která neumožňuje jeho četbu.

Náhrobek č. 49 – Anna Fischer

(1) היר
איזט בגראבן אננא
פֿישר פֿה 67 גשטארבן
אם 16 יאנר 1857 אונד
וואורדע אם 18 יאנר
בעערדיגט תנצב"ה

(2) Hier
ist begraben Anna
Fischer po, 67 gestorben
am 16 janer 1857 und
wurde am 18. janer
beerdigt. *Tanceva* (3)

Zde
je pohřbena Anna
Fischer odtud, v 67 zemřela
16. ledna 1857 a
byla 18. ledna
uložena. Bud' její duše
svázána ve svazku života.

Náhrobní kámen č. 49 je umístěn v páté řadě uprostřed hřbitova. Náhrobek má rozměry jsou 70 x 46 x x 6 centimetrů. Horní část je ukončena obloukem, jenž se po stranách mírně zplošťuje. Text je narušen erozí kamene a neumožňuje jeho četbu.

Poznámky k překladu textu na náhrobku:

(1) Text je v dialektu zvaném judendeutsch, překlad byl vyhotoven s přihlédnutím k německé gramatice.

(2) Výraz *Tanceva* znamená hebrejskou zkratku „h"bent“ „tihje našo/a crura bicror ha-chajim“, která se překládá jako „Bud' jeho/její duše svázána ve svazku života.“.

פ"נ
איש תם וישר הלך בדרך
תמים מאהלו לא מש
בשבתות וכימ' מוכים
לא אכל פתו לבדו ידיו
פתח לאכיונים חסד
וצדקת רדף כל ימים

ה"ה החב מאיר רייבל
אמאנסגרין הלך לעולמו
ביום א' ד"א אב תרנ"ב לפ"ק
תנצב"ה

**Hier ruhet
Markus Reichl
Gestorben am 14. August 1892
im 72. Lebensjahre
Friede seiner Asche !
Versieg im Aug die Zähre
Bei Gesang der Engelschöre
Die wie Silberglocken weh'n
Widerseh'n - Widerseh'n**

Zde je uložen
muž bezúhonný a přímý, kráčel cestami
bezúhonnými, nikdy neopouštěl stánek
o šabatech a o svátcích,
svůj krajíc nejídával sám,
svou ruku otevíral chudým,
milosrdenství a spravedlnost následoval po-
všechny své dny.
Vážený pan Meir Reichl,
z Úbočí. Odešel do svého světa
v neděli 21. avu 652 malého počtu.
Buď jeho duše svázána ve svazku života.

**Zde odpočívá
Markus Reichl.
Zemřel 14. srpna 1892
v 72 letech života.
Pokoj jeho popelu!
Utři slzu v oku
při zpěvů andělských chórů,
jejichž zvonky čistě vanou,
na shledanou, na shledanou.**

- nápis na levé straně náhrobku:

B. Kočanderle Přeštice

Náhrobní kámen č. 54 se nachází v sedmé řadě v jihozápadní části hřbitova. Stéla i s podstavcem má rozměry 169 x 38 x 24 centimetrů. Horní část je zakončena mírným jehlicovitým štítem. Od shora, kde kámen měří na šíři 35 centimetrů, se mírně rozšiřuje a v dolní části dosahuje šíře 44 centimetrů. Podstavec náhrobku je otesán jednoduchým vodorovným a svislým rýhováním. Text je v současné době velmi zachovalý a lze ho bez problémů celý přečíst. Na levé straně náhrobku je ve spodní části uvedeno jméno kameníka a místo, odkud pocházel.

Fotografie náhrobků:

Náhrobek č. 5

Náhrobek č. 11

Náhrobek č. 12

Náhrobek č. 17

Náhrobek č. 29

Náhrobek č. 37

Náhrobek č. 49

Náhrobek č. 54

Fotografie hřbitova v Úbočí:

Židovský hřbitov v Úbočí v prosinci 2005

Židovský hřbitov v Úbočí v lednu 2009

Židovský hřbitov v Úbočí v květnu 2009

Plánek židovského hřbitova v Úbočí:

